

# Biblické východiská pre formáciu ľudsky zrelých manželov

Stanislav Vojtko

VOJTKO, S.: Biblical Basis for the Formation of a Humanly Mature Married Couple. *Studia Aloisiana*, 2, 2011, 1, s. 57 – 65.

The present contribution is based on the paradoxical fact that although a lot of energy and time is devoted to preparation of specialists in various fields, very little attention is paid to formation of human personality in its complexity. This lack is particularly evident in the area of marital relationships. The present lecture will therefore focus on two areas of concern: In the first part we describe the biblical basis for the formation of the spouses to human maturity. Using the example of Jesus' attitude to some problematic biblical characters (Samaritan woman, sinner, Zacchaeus, repentant criminals...) we point to important factors that should be taken into account in the formation of a contemporary person living in a marriage: to take each person as a person of the highest value, because every person is created in God's image; to use an individual approach in relations; not to condemn those who sin and make faults, but to encourage repentance; build relationships through selfless service to provide the spouses a positive perspective of life. In the second part we deal with the ideas from some documents by John Paul II (eg, *Redemptor hominis*, *Familiaris Consortio*, *Mulieris dignitatem*) that have a strong potential to assist married couples in building mature personalities; on this basis they may be able to create a solid and harmonious partnership. The seminal moment emphasized by John Paul II is the deep communion with Christ as a filial devotion to the Father and love of the Holy Spirit. This is the spiritual base for creating solid marriage and family relations. In conclusion we state, that the knowledge and application of biblical solutions and those of the Magisterium in the formation of Christian married couples is for a contemporary believer a prerequisite to build unity and love in marriage.

Žijeme v dobe profesionalizácie, špecializácie, rekvalifikácie. Väčšina ľudí chce byť odborníkmi v určitej profesijnej oblasti. Ide tu nielen o moderný trend, ale aj o skutočnú potrebu doby, pretože všetky sféry našej civilizácie sa zdokonaľujú a nemôžu sa vyvíjať bez kvalitných špecialistov.

Paradoxom však je, že všeobecný trend špecializácie sa dosť málo dotýka oblasti, od ktorej v ľudskom živote vlastne všetko závisí – a tou oblasťou je ľudská osobnosť vo svojej komplexnosti. Vo väčšine oblastí pamätáme na nevyhnutnú modernizáciu a inováciu, ale zabúda sa, že práve pre zmenenú dobu je potrebná nová výchova človeka v rodine, v školách, v Cirkvi aj v ostatných inštitúciách.

Ján Pavol II. konštatoval: „Nová formácia srdca človeka je základom a podmienkou pre rast zrelej osobnosti.“<sup>1</sup>

V tomto príspevku sa preto zameriame na dva okruhy problémov: v prvej časti opíšeme biblické východiská pri formácii manželov k ľudskej zrelosti; v druhej časti sa budeme zaoberať službou Cirkvi pri tejto ľudskej formácii, s dôrazom na dokumenty Jána Pavla II.

## 1. Biblické východiská pri formácii manželov k ľudskej zrelosti

Ak sa v duchu prenesieme do Jeruzalema na Turíce v roku tri, môžeme si položiť otázku, ktorú dostal Peter hneď po svojej turíčnej reči: „Čo máme robiť?“ (Sk 2,37) a aktualizovať ju v tomto zmysle: Čo je potrebné urobiť v súčasných nových dejinných okolnostiach s formáciou človeka?

Odpoveď dáva Ján Pavol II. v dokumente *Novo millennio ineunte*: „Nejde o to, aby sme našli nejaký nový program formácie. Program (t. j. program pre novú formáciu človeka) už tu máme: je tu už 2000 rokov a obsahuje ho evanjelium a živá tradícia. ... Je to program, ktorý sa striedaním čias a kultúr mení, i keď prihliada na dobu a kultúru z hľadiska úprimného dialógu a účinnej komunikácie. Tento trvalý program je aj našim programom pre 3. tisícročie.“<sup>2</sup>

Pokúsime sa konkrétne naznačiť, v akých oblastiach by mal človek dnešnej doby formovať svoje srdce, aby sa stal osobnosťou.

Treba konštatovať, že napriek počiatočnému rozletu duchovného života po roku 1989 sa prejavujú nemalé problémy pri formácii človeka – kresťana na súčasnom Slovensku. To sa dotýka tak jednotlivca, ako aj manželských párov. Dedičstvo štyridsaťročného totalitného režimu a rozporuplné dvadsaťročné obdobie po jeho páde sa odrážajú na duchovnom stave súčasného človeka. Vplyvy mnohých myšlienkových a náboženských prúdov, ktoré sú typické pre súčasnú postmodernú epochu, zanechali stopy na myslení, morálnych postojoch i reálnych skutkoch jednotlivca aj rodín na Slovensku.

Prečo je teda nevyhnutné hľadať optimálnejšie spôsoby kresťanskej formácie človeka? Pretože

1 JÁN PAVOL II.: *Pastores dabo vobis*, čl. 44.

2 JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte*, čl. 29.

- kresťanské duchovné hodnoty sa pokladajú len za jednu z alternatív, ktoré ponúka dnešný názorový eklekticizmus, a v protiklade k nim tu stoja nekresťanské alebo vyložene protikresťanské „hodnoty“, ktoré sa masívne propagujú v médiách;

- stratilo sa prirodzené a Bohom chcené chápanie manželstva a rodiny;
- preferuje sa technicistický prístup nielen k veciam, ale aj k človeku, čo sa prejavuje nielen v smerovaní hospodárskeho života a ekonomiky, ale aj v školstve a humanitných disciplínach.

## Duchovná formácia – biblická formácia

Duchovná formácia vychádza z antropologickej podstaty človeka (t. j. bytosti stvorenej na Boží obraz) a smeruje k takému chápaniu ľudského života, v ktorom dominuje osobný vzťah k Bohu a snaha o spoločenstvo s ním. Jej najbohatším zdrojom je Sväté písmo.

### a) *Starý zákon*

Vychádzajúc z prvých kapitol Knihy Genezis, môžeme konštatovať, že Boh formoval človeka od počiatku tak, aby bol zreou osobnosťou a aby mohol formovať ďalšie generácie z ľudskej aj duchovnej stránky. Učil človeka počúvať Boží hlas, uvedomovať si sám seba v kontexte stvoreného sveta, konať podľa Božieho slova, zodpovedne rozmyšľať a správne sa rozhodovať, vytvárať vzťahy, slúžiť zodpovedne druhým ľuďom a s nádejou sa pozeráť do budúcnosti, lebo Boh dal človeku istotu nádeje aj po prvom páde.

V tomto duchu Boh formoval Adama, s ktorým viedol dialóg a dal mu slobodu zodpovedne sa rozhodnúť a pomenovať všetky živé bytosti. Adam prijíma ženu, ktorú Boh stvoril, a obdivuje v nej krásno, čo nezakalí ani prvý pád.

Podobne Boh formoval aj Abraháma, ktorému hovoril o ceste do zaslúbenej zeme, na ktorú sa Abrahám vydal iba na základe viery. A vychovával jeho srdce aj vtedy, keď musel opúšťať rodnú zem a prežívať ťažké skúšky na neznámych cestách.

Abrahám musel byť vnútorne – a istým spôsobom aj navonok – pekným človekom, keď prichádza medzi Chetitov a nachádza priazeň v ich očiach. Abraháмова zodpovednosť za Lóta a zápas o Sodomčanov tiež poukazujú na krásu jeho srdca, ktorá sa prejavila vo vzťahu k druhým. O tom svedčí aj Abrahámov pohostinstvo voči cudzincom.

Takisto môžeme povedať o Mojžišovi, že si ho Boh formoval prostredníctvom najlepších egyptských škôl, ale aj pomocou ticha púšte, aby ho napokon urobil vodcom národa na náročnej ceste do zaslúbenej zeme. Aj Mojžiš musel byť „pekným človekom“, ako píše Kniha Exodus, keď bol schopný pohnúť šesťstotisícový národ na neistú cestu ku vzdialenému cieľu. Bol to muž viery, muž Božieho slova, a preto aj ľudsky zreý, a tak sa stal pre iných vzorom hodným nasledovania.

Podobné príklady formácie by sme našli aj v iných postavách Starého zákona (proroci, sudcovia a králi – Samuel, Izaiáš, Jeremiáš, Daniel, Dávid a iní).

Tieto starozákonné postavy Boh formoval tak, aby mali otvorené srdce pre Boha, ale aj pre ľudí. Na celé generácie sa stali príkladnými osobnosťami, vzormi pre jednotlivcov, manželské páry, rodiny.

#### b) *Nový zákon*

Nový zákon predstavuje predovšetkým Ježišovo konanie, jeho ľudsky krásny prístup k človekovi. Pozorovaním a počúvaním Ježiša dostávali apoštoli príklad, ako má žiť biblicky zmyšľajúci človek. Základ takéhoto života je v Božom slove, ktoré formuje zmysel pre krásny ľudský cit, individuálny osobný prístup k človeku a pre obetavú službu bratom a sestrám.

##### *Ježišov prístup k ľuďom*

Z evanjelií poznáme mnohé „stratené duše“ – Samaritánka (Jn 4), žena hriešnica (Jn 8), slepý od narodenia (Jn 9), desiat malomocní (Lk 17), Zachej (Lk 19), kajúci zločinec (Lk 23), mýtnik Lévi – Matúš (Mt 9), žena trpiaca na krvotok (Mk 5) atď.

Židia v Ježišovej dobe ostro odsudzovali takýchto „vydedencov“, ktorí sa od väčšiny odlišovali buď škandalóznym spôsobom života alebo nejakou chorobou. Takýchto ľudí pokladali za zavrhnutých od Boha. V úzadí tohto odsúdenia stál pocit samolúbej spokojnosti so svojím vlastným statusom v spoločnosti. No nielen vtedajší Židia, ale ľudia vo všeobecnosti aj dnes hodnotia človeka cez prizmu jeho spoločenského postavenia a bohatstva, jeho vzhladu, zdravia, povahy, jeho skutkov. Čo sa odlišuje od ich ponímania „normálu“, to odsudzujú.

Ježiš však uvažuje inak. V každom človekovi vidí Boží obraz, svojho brata a sestru, nech by bol tento obraz akokoľvek znetvorený chorobou či hriechom. Ku každému človeku preto pristupuje individuálne a každému vie pomôcť podľa jeho vlastnej potreby.

Samaritánka (Jn 4,42): Pán Ježiš s pochopením vypočul jej príbeh, neodsúdil ju, pretože videl v jej srdci a v živote aj to, čo iní nevideli. A videl i jej perspektívu, že sa môže zmeniť na horlivú učeníčku. „Podte sa pozrieť na človeka, ktorý mi povedal všetko, čo som porobila. Nebude to Mesiáš?“ (Jn 4,29) „Mnoho Samaritánov z toho mesta uverilo v neho pre slovo ženy, ktorá svedčila..“ (Jn 4,39)

Žena hriešnica – cudzoložnica (Jn 8,1-11): Táto žena bola pristihnutá priamo pri cudzoložstve, za ktoré jej podľa zákona patrila smrť ukameňovaním. Ježiš sa však aj na túto ženu pozerá s istým pochopením. Nie s pochopením pre hriech, ale pre ťažké okolnosti, v ktorých sa ocitla a ktoré ju priviedli k cudzoložstvu. Videl aj to, že muž, ktorý spáchal ten istý hriech spolu s ňou, nebol postavený pred tento improvizovaný súd. A videl aj do duší všetkých, ktorí chceli ženu ukameňovať; zrejme písal do piesku ich mnohé hriechy. „Kto z vás je bez hriechu, nech prvý hodí do nej kameň.“ Tým dal lekcii všetkým nasledujúcim generáciám, že trestať smrťou môže iba ten, kto je bez hriechu, a tým je jednoznačne iba Boh. Napokon ženu prepustil so slovami „Chod' a už nehreš.“ Ukázal

nám, že z každého hriechu možno povstať, že jemu záleží na obrátení hriešnikov, že nechce ľudí trestať, ale privádzať ku svätosti.

Slepý od narodenia (Jn 9): Židia pokladali vrodene i získané choroby a postihnutia za prejav Božieho trestu za hriechy – či už vlastné alebo hriechy svojich predkov. V tomto príbehu nás Ježiš zbavuje tohto omylu. Každá choroba alebo iná životná ťažkosť môžu a majú slúžiť, aby sa na chorom človeku „zjavili Božie skutky“: buď tým, že človek prijme svoje utrpenie, hrdinsky ho bude znášať a tak poukáže na Boha, ktorý mu na to dáva silu; alebo tým, že dostane od Boha uzdravenie a bude o tom svedčiť pred inými ľuďmi na oslavu Boha. Ježiš uzdravil slepého z viacerých dôvodov: kvôli slepovi samému, aby mu uľahčil život; ale aj preto, aby zjavil svoju slávu a presvedčil o svojom poslaní tvrdošíjnych farizejov, ktorí mu stále nechceli uveriť, že je Mesiáš. Týmto vlastne Ježiš dokazoval aj svoju lásku k zatvrdlivým farizejom, ktorí ho nenávideli. Pomocou nevšedných zázrakov im chcel otvoriť oči, aby mohli aj oni spoznať Božiu lásku. Väčšina z nich však podávanú ruku neprijala...

Zachej (Lk 19,1-10): Príbeh o Zachejovi má veľké čaro nielen preto, že opisuje obrátenie veľkého hriešnika, ktorý sa kedysi sám vyčlenil zo svojej komunity tým, že ju zradil a slúžil okupantom – Rimanom. Čaro tohto príbehu spočíva aj v akomsi humornom podtóne. Mnohí ľudia sa iste smiali z toho, že tento spoločensky významný človek je malej postavy, čo ho tiež do istej miery vyčleňovalo z väčšinového spoločenstva. Možno práve preto sa dal do služby Rimanom, aby kompenzoval svoje poníženie, aby získal postavenie, majetok a tým si kúpil aký-taký rešpekt. A keď táto komická figúrka vyjde na strom, aby videla Ježiša, je to úsmevné. Ježiš však aj v tomto prípade vidí do srdca, on vie zhodnotiť všetky nepriaznivé okolnosti Zachejovho života, vidí aj to, že hlavný mýtnik nie je spokojný vo svojom bohatstve a túži po zmene. Ježiš mu ju umožní a Zachej ju naplno využije. „Dnes prišla spása do tohto domu. Veď aj on je Abrahámovým synom. Lebo Syn človeka prišiel hľadať a zachrániť, čo sa stratilo.“

Kajúci zločinec (Lk 23,39-43): Toto je veľmi silný príbeh, ktorý ukazuje, že Bohu nič nie je nemožné, že jeho láska je bez hraníc. Boh hľadá a zachraňuje ľudí aj na samom konci života, a to aj takých ľudí, ktorých absolútna väčšina nemilosrdne odsúdi, pretože páchali brutálne násilnícke činy. Opäť sa stretávame s Ježišovým hlbokým pohľadom do vnútra človeka. Lotor na kríži bol iste odpudzujúci nielen zločinmi, ktoré spáchal, ale teraz už aj svojím telesným zjavom. Umierajúci na krížoch neposkytovali pekný pohľad... No Pán Ježiš napriek svojej vlastnej bolesti zachraňuje aj tohto človeka, ktorý v poslednej hodine života oľutoval svoje hriechy.

Ježišova láska k ľuďom je absolútna. „Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezhynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život.“ (Jn 3,16)

Ako vidíme, biblické východiská sú naozaj veľmi podstatné pri formácii k ľudskej zrelosti človeka na prahu 21. storočia, a to tak jednotlivcov, ako aj manželských párov a rodín.

## 2. Služba Cirkvi pri ľudskej formácii s dôrazom na dokumenty Jána Pavla II.

Boží sluha Ján Pavol II. bol známy svojím mimoriadne vrúcnyim vzťahom k človeku. Ľudská dôstojnosť, úcta voči každému človeku, ochrana života, obnova rodiny – to boli kľúčové témy jeho pontifikátu. O tom svedčia jeho diela aj pred nástupom na pápežský stolec, aj po ňom.

Cyklus katechéz o človeku, o zmysle jeho stvorenia, o povolání pre manželstvo alebo celibát, o vzťahu muža a ženy, o sviatosti manželstva začal tvoriť ešte ako kňaz. Počas svojho pontifikátu od roku 1979 do roku 1984 ich prednášal na svojich pravidelných stredajších audienciách. Stali sa základom jeho prevratnej „teológie tela“. (V slovenčine vyšli pod názvom *Ako muža a ženu ich stvoril*. Knihu vydalo Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave v roku 2007.)

Encyklika *Redemptor hominis* – Vykupiteľ človeka (1979). Prvá encyklika nového pápeža, ktorou sa na začiatku svojho pontifikátu obracia na „všetkých ľudí dobrej vôle“. Poukazuje na osobu Ježiša Krista Vykupiteľa, ktorý je „stredom vesmíru a dejín“ (*Redemptor hominis*, 1), a to z nového uhla pohľadu: poukazuje na jeho ľudskosť. „Kristus Vykupiteľ v plnej miere zjavuje človeka človekovi samému. A to je ľudský rozmer vykúpenia. V ňom nachádza človek svoju veľkosť, dôstojnosť a hodnotu svojej ľudskosti.“ (*Redemptor hominis*, 10)

Apoštolská exhortácia *Familiaris consortio* – O rodinnom spoločenstve (1981), záverečný dokument po ukončení biskupskej synody o rodine v roku 1980.

Apoštolský list *Mulieris dignitatem* – O dôstojnosti a povolání ženy (1988). Ján Pavol II. ním nadväzuje na učenie Druhého vatikánskeho koncilu, ktoré po stáročiach určitého zaznávania žien vracia žene Bohom danú dôstojnosť. „Dôstojnosť ženy sa úzko spája s láskou, ktorú prijíma vzhľadom na svoju ženskosť, ako aj s láskou, ktorú ona opätuje.“ (*Mulieris dignitatem*, 30)

Apoštolská exhortácia *Redemptoris custos* – Ochranca Vykupiteľa (1989), a najmä Apoštolský list *Gratissimam sane* – List Jána Pavla II. rodinám (1994) prinášajú ďalšie aspekty formácie človeka a manželov, zdôrazňujúc dôstojnosť každej ľudskej osoby a vznešenosť i krásu „spoločenstva osôb“, ktoré Boh vložil do zväzku muža a ženy.

Podľa Božieho slova a kresťanskej skúsenosti má duchovná formácia svoju osobitosť. Je dielom Ducha Svätého a zmocňuje sa celého človeka. Nejde teda len o formálne spĺňanie určitých duchovných praktík, ale o hlboké spoločenstvo s Kristom, Dobrým Pastierom, ide o podriadenie celého života Duchu Svätému v postoji synovskej oddanosti Otcovi a dôverného spoločenstva s Cirkvou.

Ján Pavol II. hovorí, že ide o dôverné spoločenstvo s Najsvätejšou Trojicou, v čom spočíva vrchol duchovnej zrelosti. A takto sa pre veriaceho človeka duchovný život stáva novosťou, zahŕňajúcou celý jeho život a konanie.<sup>3</sup>



Duchovná zrelosť kresťana vrcholí v tomto tajomstve kresťanskej existencie, preto musí tvoriť étos jeho života. Ján Pavol II. hovorí, že „v súčasnej kultúre človek stále trpí hladom a smädom po Bohu. Kresťanskému náboženstvu hrozí, že sa zredukuje na obyčajnú sociálnu etiku v službe človeka“<sup>4</sup>.

Súčasný človek (žijúci v manželstve, či v duchovnom povolani) nielen kvôli osobnej zrelosti a sebarealizácii, ale aj vzhľadom na svoju službu musí v sebe pestovať nevyhnutné morálne ľudské vlastnosti, ako je láska k pravde, česťnosť, úcta voči každej osobe, zmysel pre spravodlivosť, vernosť danému slovu, pravý súcit, dôslednosť, ale najmä vyrovnanosť pri posudzovaní a styku s ľuďmi.<sup>5</sup> Tieto a iné vlastnosti pomôžu jemu, jeho rodine či inému spoločenstvu, v ktorom žije, stať sa vyrovnanými, silnými a slobodnými osobnosťami, schopnými niesť ťarchu svojho povolania.

Aj apoštol Pavol písal Filipanom o takejto ľudskej formácii ako o základe kresťanského života v pohanskom prostredí. Tento program vyjadril slovami: „Bratia, myslite na všetko, čo je pravdivé, čo je cudné, čo je spravodlivé, čo je mravne čisté, čo je milé a čo má dobrú povesť, čo je čnostné a chválitebné.“ (Flp 4,8)

Súčasná rodina, ktorej členovia budú mať uvedené vlastnosti, prispeje do svojho prostredia jedným z najvýraznejších znakov kresťanského svedectva a ukáže cestu k evanjelióvemu postoju. Členovia takejto rodiny budú vedieť zaobchádzať s ľuďmi, stanú sa ľuďmi spoločenstva, preto budú prívetiví, pohostinní, úprimní v slovách a v srdci, rozumní a diskretní, veľkodušní a ochotní slúžiť iným. Budú so všetkými nadväzovať otvorené a bratské vzťahy, potešovať, odpúšťať a chápať človeka.

Apoštol Pavol v tomto duchu radí svojim spolupracovníkom Timotejovi a Títovi v Efeze a na Kréte, aby sa usilovali o takéto ľudské vlastnosti, a oni vo veľmi ťažkých prostrediach skutočne vedeli zasiať semeno evanjelia, ktoré prinášalo hojnú úrodu.

Naša doba potrebuje zreých ľudí, ktorí by súčasnému človekovi (paradoxne žijúcemu zároveň v dave, aj v osamelosti) prinášali posolstvo o hodnotách Kristovho evanjelia. Ako to docieľiť?

Súčasný človek, ktorý žije najmä v obrovských mestských zoskupeniach, sa stáva citlivejším na vzťahy v rodine a v akomkoľvek spoločenstve (farnosť, škola, pracovisko...). A tak sa formovaný kresťan v praxi dostane do rozmanitých prostredí a medzi rozmanitých ľudí. Je preto potrebné, aby bol aj citovo zreý. Citová zrelosť predpokladá, že si človek uvedomí, akú úlohu v jeho živote hrá láska, a to láska v tom najširšom ponímaní.

Ján Pavol II. hovorí: „Človek nemôže žiť bez lásky. Ak ju nepozná, ak sa s ňou nestretne, ak ju sám nepocíti a neosvojí si ju, ak sa na nej v živote nezúčastní, ostáva sám sebe nepochopiteľnou bytosťou a jeho život stráca zmysel.“<sup>6</sup>

4 JÁN PAVOL II.: *Novo millennio ineunte*, čl. 46.

5 Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: *Optatam totius*, čl. 11; DRUHÝ Vatikánsky koncil: *Presbyterorum ordinis*, čl. 3; KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, 1970, čl. 51.

6 JÁN PAVOL II.: *Redemptor hominis*, čl. 10.

A pápež dopĺňa tieto slová v exhortácii *Pastores dabo vobis*: „Ide tu o lásku, ktorá pohltí celú osobu, jej fyzické, psychické, duševné rozmery a zložky, a ktorá sa prejaví cez snubný význam ľudského tela, na základe ktorého sa jedna osoba oddá druhej a zároveň ju prijme.“<sup>7</sup>

V tejto oblasti je potrebné zamerať sa na tri formy výchovy:

- výchova k úcte a láske voči čistote (sexuálna výchova);
- dôkladná výchova k slobode;
- výchova k mravnému svedomiu.

Správne zameraná sexuálna výchova smeruje k podporeniu a realizovaniu hlbkej pravdy o ľudskej láske, ktorú Ján Pavol II. výstižne nazýva „snubnou“. V nej ide o vzájomné, výlučné a nezištné darovanie sa druhému. Nesprávne pochopená sexuálna výchova „ľudskú sexualitu banalizuje, chápe ju obmedzene a prežíva ochudobnene, lebo ju spája len s telom a egoistickými chútkami“<sup>8</sup>.

A keď ide o sexuálnu výchovu, táto výchova musí byť pravdivá a celkom osobná, konštatuje Ján Pavol II., a musí pripraviť miesto pre úctu a lásku k čistote a k cnosti, ktorá rozvíja pravú zrelosť osoby a robí ju schopnou rešpektovať a podporovať „snubný význam tela“<sup>9</sup>.

Pri výchove ku slobode je potrebné, aby to bola výchova k úprimnej poslušnosti pravde o vlastnom bytí, ku zmyslu vlastného života – čiže nezištnému darovaniu sa, ktorá je cestou a hlavným obsahom pravej sebarealizácie.<sup>10</sup>

Správne pochopená sloboda človeka si teda vyžaduje, aby bol človek sám sebe pánom, aby sa odvážne postavil voči rôznym formám egoizmu a individualizmu, aby sa veľkodušne otvoril pre potreby súčasného človeka a bol pripravený a ochotný pomôcť iným ľuďom v rôznych ťažkostiach života.

K ľudskej zrelosti patrí aj výchova k mravnému svedomiu. Ide o formovanie vlastného ja, ktoré sa má naučiť poslušne prijať a naplniť mravné záväzky pochádzajúce z Božieho zákona a učenia Cirkvi. Má to byť vedomá, slobodná a láskyplná odpoveď na požiadavky Boha a jeho lásky k človeku.<sup>11</sup> Inými slovami, ide o výchovu jednotlivcov, ale aj manželov a rodín, aby počúvali hlas Svätého Boha, ktorý sa prihovára v našom srdci, aby spoznávali jeho vôľu a s láskou a odhodlane ju plnili.

## Záver

Pri výchove súčasného človeka nám ide o duchovnú zrelosť, ku ktorej patrí neustále hľadanie Ježiša a získavanie vlastnej duchovnej skúsenosti s ním. Touto cestou kráčali aj bratia Ján a Ondrej, aby nasledovali Ježiša, aby videli, kde býva, a zostali s ním v spoločenstve (porov. Jn 1,37-39). A žasli nad jeho nádhernou duchovnou i ľudskou zrelosťou, ktorá z neho žiarila.

7 JÁN PAVOL II.: *Pastores dabo vobis*, čl. 44.

8 JÁN PAVOL II.: *Familiaris consortio*, čl. 37.

9 JÁN PAVOL II.: *Familiaris consortio*, čl. 37.

10 Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: *Gaudium et spes*, čl. 24.

11 Porov. JÁN PAVOL II.: *Pastores dabo vobis*, čl. 46.



Všetci musíme kráčať po ceste duchovnej zrelosti. Ak chceme byť osobnosťami pripravenými na túto dobu, treba neustále nachádzať Učiteľa. On nás usmerní aj v dozrievaní pre intelektuálnu a misijnú rovinu. Takto ho budeme môcť ukázať aj ostatným a hovoriť o ňom na nových areopágoch sveta.

Duchovnú a ľudskú zrelosť kresťana v súčasnej dobe pokladá za veľmi dôležitú aj Benedikt XVI., preto na apoštolskej ceste do Španielska v Santiago de Compostella povedal: „Európa sa musí otvoriť Bohu, stretnúť sa s ním bez strachu, pracovať s jeho milosťou na dôstojnosti človeka, čo objavil najlepšie tradície: okrem tej základnej biblickej aj tie z obdobia klasického, stredovekého a moderného, z ktorých sa zrodili veľké filozofické a literárne, kultúrne a sociálne kreácie Európy. (...) Dovoľte mi odtiaľto vyhlásiť na slávu človeka, aby sa varoval pred hrozbami voči jeho dôstojnosti, ktoré ho chcú zbaviť pôvodnej hodnoty a bohatstva, pred vyhostením na okraj spoločnosti alebo pred smrťou najslabších a najchudobnejších. Nemožno Bohu vzdať kult bez ochrany človeka, jeho syna, a nemožno slúžiť človeku bez kladenia otázky, kto je jeho Otec, a odpovede na ňu. Európa vedy a technológie, Európa civilizácie a kultúry má byť zároveň Európou, ktorá je otvorená transcendentnu a bratstvu s ostatnými kontinentmi, otvorená živému a pravému Bohu, vychádzajúc zo živého a pravého človeka. Toto chce Cirkev priniesť Európe: starať sa o Boha i o človeka a pochopiť, že človek v súčasnej Európe sa nesmie vzdať svojej ľudskej dôstojnosti, úcty, lásky k iným, teda svojej ľudskej zrelosti. Musí sa o ňu usilovať.“

Ak chceme uvažovať nad novou formáciou človeka tejto doby, ak chceme šíriť pravdu o manželstve a rodine, potrebujeme ľudskú, duchovnú, intelektuálnu a misijnú zrelosť,<sup>12</sup> čo nám umožní stávať sa zreými osobnosťami a naša služba rodine bude o to kvalitnejšia, hlbšia a aktuálnejšia.

prof. ThDr. Stanislav Vojtko, PhD.  
Inštitút rodiny Jána Pavla II.  
Bazovského 6, 841 01 Bratislava

<sup>12</sup> Porov. JÁN PAVOL II.: *Pastores dabo vobis*, čl. 46.